

Nadloge kmetijskega stanú pred državnim zborom.

Dolgo uže čakajo državni poslanci naše (autonomistične) stranke na to, da vlada — z ozirom na čedalje huji propad kmetijstva in čedalje silniše nadloge kmetijskega stanú — stopi s takimi postavnimi naredbami pred državni zbor, katere bi utegnile uboge kmetovalce rešiti prehudih stisek, v katerih se tudi marljivi in varčni gospodarji dandanes nahajajo. Ker pa se o tej zadevi vsa leta prejšnje liberalne vlade ni prav nič zgodilo in ker tudi sedanja vlada, zakopana v toliko mnogostranskih opravil, ki jih je podedovala od prejšnje vlade žalostnega spomina, ni še mogla stopiti pred državni zbor z naredbami za olajšanje nadlog, katere torejo kmetijstvo, je grof Hohenwart, voljen od kmetijskih kranjskih občin v državni zbor, v združbi vseh naših državnih poslancev in vseh družih poslancev autonomistične stranke 4. dan t. m., potrkal na vrata vladna in staval sledeče

vprašanje do sl. c. k. skupnega ministerstva:

Že v zadnji sesiji državnega zbora so podpisani pri raznih prilikah omenjali nevarnih gospodarskih razmer poljedelskega prebivalstva in zlasti kmetijskega stanú, in mnoge prošnje iz teh krogov so potrdile njihove besede.

Strašansko množenje vknjiženih dolgov kmetijskih posestev, čedalje večji eksekutivni stroški in čedalje večje število eksekutivnih dražeb takih posestev, in slednjič pomisleka vredno obilno izseljevanje iz nekaterih dežel: vse to so dogodki, kateri nam ne pusté dvomiti, da se zamore kmetijski stan v Avstriji, ki je bistven živelj gospodarske moči cesarstva, le s hitrimi in krepkimi postavnimi naredbami rešiti preteče mu pogube in vnovič utrditi.

Ker smo pa poznali težave, ki jih dela to v vse stroke postavodajalstva segajoče vprašanje, smo potrpežljivo čakali, ter visoki vladi pustili za pripravo omenjenih naredeb potreben čas in skoz celo leto mirno in zaupljivo pričakovali, da o n a sproži to reč. Tem bolj gotovo smo smeli toraj pričakovati, da si bode visoka vlada precej po novem pričetku državnega zbora s primernimi postavnimi predlogi prizadela tem silnim potrebam v okom priti.

Ker pa dozdej še nismo dobili nobenih takih predlogov, dasiravno visoka vlada zopet od prebivalstva zahteva večih davkov, primorani smo vprašati:

Ali je visoka vlada resno prevdarila te tukaj omenjene razmere in ali nam hoče razodeti, kaj je sklenila in katerih predlogov se imamo v tej zadevi uže skoraj nadejati ali pa vsaj v teku te sesije?

Na Dunaji 4. decembra 1880.

Sledé podpisi poslancev

Hohenwartovega, českega in poljskega kluba.

Radovedni čakamo, kaj bode sl. ministerstvo odgovorilo na to vprašanje, ki odkritosrčno popisuje žalostni stan kmetijski in pomoči zahteva za-nj, kolikor je v moči vladni.

Nekaj o potrebi kmetijskega nauka.

Spisal A. Derganc.

Ne samo na Kranjskem, tudi v družih deželah se slišijo pritožbe, da zanemarja se kmetijstvo vedno bolj in bolj, da obrtnija zaradi tega čedalje bolj peša, in da peča se premalo kmetovalcev z umnim obdelovanjem polja, gozdov in vinogradov.

Kmetijstvo samó le zamore vzdržati državo, kajti od umnega kmetijstva odvisen je tudi napredek obrtnije. Umno se zamore pa kmetijstvo imenovati, ako se opira na znanstvena pravila kmetovanja. Zarad tega se zahteva dandanes od kmetovalca veliko več, kakor zahtevalo se je pred petdesetimi leti. Kmetovalec mora danes prizadevati si, da spravi gospodarstvo na stopinjo, na kateri neslo mu bode največje dohodke. Ali ne kličejo vsako leto množeči se davki in veliki stroški cele družine kmetovalcu: „ti moraš pridobiti si več klaje, da zamoreš preživiti več živine; če imaš več živine, dobiš več gnoja; če gnojiš polje bolje, pomnožiš si pridelke“. Za vse to pa potrebne so vednosti in sicer vednosti, katerih stari oče, navajen polje po stari šegi obdelovati, ne more naučiti svojega sina.

V starodavnih časih je bilo obdelovanje polj zeló lahka reč. Dokler človeštvo ni bilo razširjeno po celem svetu, ter živelo še v majhnih družinah, je rodila zemlja sama od sebe toliko, da zadostovalo je majhnim potrebščinam pastirskega naroda, ki je zamogel porabiti še skoraj vso rodovitno zemljo za pašnike. Ko se je začel pa človeški rod množiti in razširjati po celi zemlji, morali so ljudje polovico pašnikov spremeniti v oralno zemljo, naposled pa, ko nastala je še večja potreba za živež, razdelila se je zemlja okoli vsake vasi v tri velike dele, in na ta način se je začelo na triletno obdelovanje polja. Ena tretjina je bila v prahi, neobdelana, in porabili so jo prebivalci teh vasi za pašnike, — drugo tretjino obsejali so deloma z jarino, deloma z drugim sadežem, — tretjo v jeseni pa z ozimno. Med pomladansko in jesensko setvijo je dozorelo žito, katero so želi grajščini podložni kmetje.

Za vse to ni bilo potreba veliko razumnosti in kmetijske vednosti. Kakor hitro so obdelali in obsejali kmetje grajsko zemljišče, začeli so potem obsevati tudi svoja polja, in ko pričela se je žetev na grajskem polji, vedeli so, da zrelo bode tudi njihovo žito. Tako posnemali so grajščaka pri vseh kmetijskih opravilih. Od teh prebivalcev ne vemo družega, kakor to, da obdelovali so polje na tri leta in da stanovali so pod slamnatimi strehami. O njihovem duševnem razvoju ne more se še govoriti ne, — pa saj ni bilo jim tudi mogoče. Ubogi tlačan se ni smel ganiti in ne premakniti od doma, ne omikati sebe ne svojega sina, ne v potrebnih vednostih brez dovoljenja svojega gospodarja „mogočnega grajščaka“.

Vse to se je pa spremenilo potem, ko odpravila se je tlaka — v prid in pravo korist kmeta. Kmet je postal potem prost, sam svoj gospodar — on je postal sam — svoje sreče kovač.

Al prosta volja mora se modro in pametno voditi. Kmet, samemu sebi potem prepuščen, ni mogel in tudi danes ne more nikogar v kmetijstvu posnemati, ker dandanes mora sleherni kmetovalec zemljo prav dobro poznati, ako hoče, da rodila mu bode dobrega sadú; on mora truditi se, da si pridobi potrebnih vednosti, ki jih bode porabiti zamogel pri obdelovanju svoje kmetije.

Če so za časa tlake bile šole koristne, so dandanes neobhodno potrebne, ker za modro gospodarstvo ne zadostuje priprosta pamet starega tlačana. Kdor ne razume modrega kmetovanja, je slabiji od tlačana, in more hitreje hišo in celo gospodarstvo zgubiti nego stari tlačan.

Današnji kmetovalec je sicer prost gospodar svojega posestva, al da more poravnati državne, deželne in srenjske davke in svojim otrokom dati tudi boljše izrejo, mora gledati na to, da mu nese kmetijstvo največje dohodke.

Prosti kmet si je s tem, da je oproščen tlake, pridobil tudi več prostega časa za delo, toda čas je le